

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ЕТНОГРАФІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Освітня програма 032 Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етнографічна навчальна практика
Викладач (-і)	Боян-Гладка Світлана Петрівна
Контактний телефон викладача	+38097 921 07 19
E-mail викладача	svitlanka12@gmail.com
Формат дисципліни	Практика, залік
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	відсутні
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна етнографічна практика займає важливе місце в системі професійної підготовки майбутнього історика, археолога. Введення на факультеті історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника пояснюється потребою актуалізувати дослідження історико-культурної спадщини етносу, формування бережливого і шанобливого ставлення до культурної скарбниці народу, емоційно-моральної сфери особистості, розвитку духовних потреб і ціннісних орієнтацій особистості. Особливістю етнографічної практики є те, що саме у її процесі набуваються студентами навички працювати з інформаторами засвоюючи при цьому деякі практичні ази науково-пошукової польової роботи. Набуті навички та матеріали польової етнографічної практики передбачають виховання дбайливого ставлення до пам'яток історії та народної культури і побуту, раціонального його використання у навчальному процесі студентів, написання ними курсових і дипломних робіт, застосування їх у подальшій науково-дослідницькій діяльності. Етнографічна практика передбачає стаціонарні польові дослідження у населених пунктах Карпатського регіону. Під час виїзду на місця студенти займаються безпосереднім вивченням етнографічної специфіки місцевого населення, дослідженням його традиційних форм господарювання, побуту, звичаїв. Все це відбувається шляхом збирання безпосередніх етнографічних емпіричних даних, їх аналітичного опрацювання і реконструкцію пережитків традиційної культури. Саме тому проведення етнографічної практики сприятиме виробленню у студентів навичок практично-дослідницької, наукової і збиральницької роботи щодо пам'яток матеріальної та духовної культури в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу, практикування методик польових досліджень, основних форм роботи в експедиції: особистому спостереженню, навикам спілкування з інформаторами, методам фіксації речових матеріалів і збору етнографічних колекцій. Все це якісно підвищить навчальну, науково-дослідну, виховну та практичну підготовку студентів у подальшій роботі за професійною спрямованістю.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою практики є ознайомлення студентів зі специфікою етнографічної експедиції, закріплення знань, отриманих студентами III курсу з теоретичних курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України», «Етнографія», формування і розширення професійних знань студентів про історію, культуру, побут українців Прикарпаття, етнічних груп, що населяють територію краю, опанування набутих знань і спостереженням за мовленням інформаторів, знання усної і пісенної народної творчості, отримання ними первинних професійних умінь і навичок, формування вмінь приймати самостійні рішення у фаховій підготовці етнологів. Безпосередньо головною метою етнографічної практики є комплексне етнографічне обстеження обраного району. Студенти здійснюють письмово і за допомогою електронних носіїв записи народних переказів, легенд, набуваючи при цьому навичок етнографічної праці.</p>	

Основні завдання етнографічної практики

Навчальні:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з польовими етнографічними опитуваннями, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;
- формувати у студентів психологічну готовність до польової етнографічної роботи.

Наукові:

- поглибити інтерес студентів до міжпоколінних традицій що сприятиме виробити творчий підхід до дослідницької етнографічної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- виховати почуття поваги до інших народів, розвиває культурознавчу, народознавчу, методичну, педагогічну компетенції майбутнього історика;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта.

Професійні:

- поглибити інтерес студентів міжпоколінних традицій що сприятиме набуттю професійних навичок, що веде до усвідомлення своєрідності народу;
- проводити роботу з респондентами методами опитування, анкетування і бесіди;
- складати запитальник і анкети;
- проводити фіксацію об'єктів матеріальної культури та явищ духовної культури;
- на основі етнологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з етнографічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи етнографічної практики.

У результаті проходження етнографічної практики студент повинен

знати:

1. Теорію і методику польових досліджень, „Кодекс професійної етики етнолога”.
2. Основні поняття етнографічної науки, її методологію і завдання.
3. Етнографічне районування України, його характеристику та особливості.
4. Особливості життєдіяльності етнічних та етнографічних груп на території України.
5. Основні риси сільськогосподарської культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України.
6. Народні промисли і народні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України.
7. Суспільні відносини на Україні в їх історичному розвитку, громадський та сімейний побут, народний етикет.
8. Основні ознаки усної народної творчості, календарні свята та обряди, народні знання та вірування тощо.

Перед початком виробничої етнографічної практики студент повинен

вміти:

- 1) самостійно скласти тематичний запитальник;
- 2) здійснювати опитування респондентів і належно фіксувати отриману інформацію;
- 3) користуватися технічними засобами (диктофон, фотоапарат, відеокамера).

Під час практики студенти орієнтовані на такі групи інформаторів:

- 1) представників старшого покоління (60 років і старші);
- 2) жителів середнього покоління (30 – 50 років);
- 3) молодше покоління (до 30 років).

4. Результати навчання (компетентності)

Компетенції навчальної етнографічної практики:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (C1, C4)
- Уміння використовувати на практиці теоретичні положення для здійснення організаційних та контрольних заходів у сфері історичної науки (C5, C8)
- Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних

дисциплін у вищих навчальних закладах (С4, С10).

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки;
- здатність до критики й самокритики;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи.

Загальнонаукові компетентності:

- оволодіння базовими знаннями і навиками у галузі етнографії і методики польових етнографічних досліджень;
- обізнаність з методами й інструментарієм реалізації завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю.

Інструментальні компетентності:

- сформованість навичок роботи з нормативними документами, методичними вказівками до «Польової етнографічної експедиції», методами: опитування, інтерв'ю, анкетування, бесіда;
- вміння складати запитальник і анкети;
- провадження фіксації об'єктів матеріальної культури та явищ духовної культури;
- оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом, дотичним до обраної галузі знань.

Професійні компетентності:

- набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності етнографа;
- здатність на основі етнологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з етнографічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи етнографічної практики;
- планувати та організовувати науково-дослідницьку роботу;
- здатність до фахової рефлексії.

Під час етнографічної практики студент виконує обов'язки етнографа-дослідника, обов'язки якого зводяться до збирання польового етнографічного матеріалу шляхом опитування, бесіди, анкетування, фото, відео- та аудіофіксації, графічних способів тощо.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	
семінарські заняття / практичні / лабораторні	
самостійна робота	90

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірко вий
VI	032 Історія та археологія	III	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Організаційне заняття. Ознайомлення студентів завданнями, змістом	лекція	Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки	2	-	На початку практики

<p>етнографічної практики та інструктажем з правил охорони праці. Обговорення змісту й організаційного плану етнографічної роботи. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення щоденників педагогічної практики, спостережень і нотаток, збору й обробки польових матеріалів.</p>		<p>«Етнографічна навчальна практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с.</p>			
<p><i>1. Ознайомитися:</i> - з розподіл практикантів по робочих групах. - з порядком ведення польової документації (план роботи, щоденник, польовий зошит, звіт тощо); - із специфікою методики польової етнографічної роботи; - із специфікою красназавчої роботи</p> <p><i>2. Вивчити:</i> - зміст плану роботи етнографічної практики; - план організаційної і виховної роботи; психологічні й індивідуальні особливості респондентів, вивчення вікових та індивідуальних особливостей респондентів; - історію населеного пункту, його культуру та картографування об'єктів традиційної культури.</p> <p><i>3. Формувати навички й уміння майбутньої етнографічної діяльності:</i> - фіксація реальних етнокультурних явищ; - записування інформаторів; - вивчення духовної культури; - вивчення локальних особливостей досліджуваного регіону (межі етнографічного регіону, його історія, специфіка явищ традиційної культури, діалектні норми тощо) - комплексний аналіз місцевої традиційної</p>	<p>практика</p>	<p>Кожолянюк Г., Кожолянюк О., Мойсей А. Етнологічні експедиції та студентська етнографічна практика. Чернівці-Вижниця, 2010. 322 с. Паньків М. І. Організація польових досліджень з етнографії. Посібник. Івано-Франківськ, 2005. 123 с. Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки «Етнографічна навчальна практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 288 с. Громов Г. Методика полевых этнографических исследований. М, 1966. 119 с. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України /</p>	<p>54</p>	<p>1-90</p>	<p>Впродовж практики</p>

<p>культури;</p> <ul style="list-style-type: none"> - систематизація етнокультурних явищ; - типологізація, реконструкція, теоретичний аналіз; аналіз методик польової роботи; - студіювання тематичних запитальників та розробка нових; - розроблення плану проведення експедиції; - з'ясування типових норм щодо фіксації та паспортизації етнографічних матеріалів; - освоєння технічної апаратури; - індивідуальне приготування учасника етнографічної експедиції; - налагодження контактів із місцевим населенням; - вивчення географії місцевості; - ознайомлення із історико-культурними пам'ятками досліджуваної місцевості; - пошук інформантів, - організація збиральницького сеансу; - створення реєстру потенційних респондентів; - виявлення талановитих авторитетних знавців місцевих традицій, активних учасників народних обрядодійств. - магнітофонний запис збиральницького сеансу; - встановлення „живого” контакту із інформантом; - з'ясування паспортних даних. Акцентування на тих аспектах, які найкраще знає інформант; - ретельне вивчення етнографічних явищ, що презентують оригінальну місцеву традицію. 		<p>Уклад. Л. Орел, К. Міщенко. Київ, 1995. 230 с.</p>			
--	--	---	--	--	--

<p>Проведення повторних сеансів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - паралельна фіксація збиральницького сеансу у "польовому зошиті": паспортні дані збиральницького сеансу; список опитаних респондентів, хто саме надавав інформацію; повний словесний текст, записаний скорописом; репліки; незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями інформаторів, розповіді інформанта про своє життя тощо; - описи чи замальовки житлових та господарських будівель, ландшафт, історичні пам'ятники тощо. - фото-, відео зйомка; - опрацювання етнографічних матеріалів: транскрипція словесних текстів; чистове оформлення етнографічних матеріалів; - оформлення експедиційних матеріалів для здачі та архівування (порядок комплектування архівної папки: звіт про етнографічну практику; схема населеного пункту, де проводилися обстеження; реєстраційний список зібраного етнографічного матеріалу; документування етнографічних матеріалів; документування аудіо записів; документування з картографування та колекціонування артефактів, реєстраційна картка аудіо касети; архівне шифрування етнографічної документації. <p><u>Зміст заняття та екскурсії</u></p>					
--	--	--	--	--	--

<p><u>під час практики</u> - поглиблення теоретичного навчання з використанням матеріальних можливостей бази практики; заняття проводяться у формі лекцій, семінарів, практичних і лабораторних робіт; - екскурсії проводяться переважно навчально-ознайомчого характеру, кількогадинні або одnodенні по території на якій запланована етнографічна практика з метою отримання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів. Крім того відбуваються одnodенні історико-етнографічні екскурсії за окремим маршрутом. Під час цих екскурсій студенти повинні ознайомитись з музейними установами, їх експонатами і музейними фондами.</p>					
<p>Виконання індивідуальних завдань з метою надбання студентами умінь та навичок самостійного розв'язування наукових завдань.</p>	практичне	Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки «Етнографічна навчальна практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с.	30	1-10	Впродовж практики
<p>Перевірка щоденників етнографічної практики та напрацьованих матеріалів.</p>	-	Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки «Етнографічна навчальна практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с.	2	-	В кінці практики
<p>Підсумкова конференція</p>	лекція	Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки «Етнографічна навчальна	2	-	В кінці практики

		практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с.			
--	--	--	--	--	--

6. Система оцінювання курсу

Розподіл балів

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка фахової підготовки	20
2.	Оцінка роботи з респондентами	20
3.	Паспорт та розшифрована інформація респондентів	20
4.	Польовий щоденник	10
5.	Звіт проходження практики	10
6.	Індивідуальне завдання	10
7.	Відповіді на запитання на захисті практики	10
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Вид діяльності	Кількість балів	Критерії оцінювання
Оцінка фахової підготовки	19-20	студент повною мірою володіє знаннями з загальної етнології, етнології України та етнографії, вміло використовуючи їх на практиці. Адаптує досягнення етнології до навчально-виховного процесу у польовій етнографічній практиці.
	14-18	студент добре володіє навчальним матеріалом з загальної етнології, етнології України та етнографії, послуговуючись здобутими знання на Факультеті
	10-13	знання студентом теоретичного матеріалу з базових навчальних дисциплін на посередньому рівні
	1-9	виявлено неготовність студента до етнографічної практики внаслідок слабких знань з базових предметів
Оцінка роботи з респондентами	19-20	Роботу з респондентами проведено на високому організаційно-методичному рівні, студентом обґрунтовано висувалися різні методи при бесіді, раціонально застосовувалися різноманітні методи польових досліджень із врахуванням їх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна.

	14-18	Студент роботу з респондентами провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми польової практики. Не до кінця провів роботу з респондентами; практикант іноді робить несуттєві помилки, які сам виправляє.
	10-13	Роботу проведено на «задовільному» рівні, студент у роботі з респондентами помилявся, провів недостатньо кількість опитаних респондентів, не завжди був спроможний встановити контакт з місцевим населенням.
	1-9	Роботу проведено на «незадовільно» (не опитав жодного респондента; погана дисципліна ін.)
Паспорт та розшифровка інформації респондентів	19-20	Практикант підготував паспорт до кожного опитаного та здійснив розшифровку отриманої інформації від респондентів; правильно розподіляє час практики; практикант вміло використовує аудіо та відеозаписи, фотографування та графічні зображення;
	14-18	Студент підготував паспорт до кожного опитаного та здійснив розшифровку отриманої інформації від респондентів оцінена методистами на «добре» відповідно до встановлених критеріїв, якщо студент припускався незначних помилок у розшифруванні інформації і паспорт респондентів не до кінця сформований.
	10-13	Якість розшифрування студентом інформації і паспортні дані оцінено методистами на «задовільно» відповідно до встановлених критеріїв, мають місце порушення недостатньо висвітлено паспорт та розшифрування; не здійснює індивідуальний підхід до респондентів; студент мало і не завжди раціонально використовує технічні засоби;
	1-9	за період практики виявлено неготовність студента до етнографічної польової роботи в наслідок слабких знань з етнології.
Польовий щоденник	10	Студент повністю виконав план етнографічної практики, на основі чого сформував записи свого польового щоденника.
	8-9	Польовий щоденник підготовлений практикантом з урахуванням деяких особливостей: записи в щоденнику проведено регулярно але не висвітлено всіх щоденних заходів
	6-7	Польовий етнографічний щоденник не повністю реалізований; недостатньо актуалізовані щоденні заходи; зміст його не відповідає польовій етнографічній роботі практиканта.
	1-5	Студент не підготував польовий щоденник.
Оцінка письмового звіту	10	студент здав у визначений термін правильно підготовлений звіт роботи та оформлену документацію. Здійснена підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності.
	8-9	Студент вчасно здав документацію, однак у ній містяться незначні помилки
	6-7	Студент вчасно здав документацію, у якій проте є значні неточності та не доопрацювання.
	1-5	Невчасно зданий звіт, який виконаний загалом невірно
Індивідуальне завдання	10	Індивідуальне завдання виконане повною мірою, правильно оформлене
	8-9	Є незначні помилки при підготовці індивідуального завдання
	6-7	Присутні значні помилки при підготовці індивідуального завдання
	1-5	Індивідуальне завдання не виконане
Умови допуску до підсумкового контролю		Підсумковий контроль виставляється за результатами проходження практики і підготовленої звітної документації та захисту на підсумковій звітній конференції кафедри етнології і археології. Залік виставляється в сумі 100 балів: 20 балів – оцінка

	фахової підготовки, 20 – оцінка роботи з респондентами, 20 – паспорт та розшифрована інформація респондентів, 10 – польовий щоденник, 10 – звіт проходження практики, 10 – індивідуальне завдання, 10 – відповіді на запитання на захисті практики.
7. Політика курсу	
<p>Практиканти всі в обов'язковому порядку проходять навчальну етнографічну практику згідну наказу ректора. Студенти, котрі не виконали програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно у наступному навчальному році. Якщо студент-практикант не пройшов етнографічної практики або порушував вимоги до неї, він може бути усунутий від проходження практики. Вчена рада Факультету історії, політології і міжнародних відносин студентам, які не виконали завдання практики, чи були усунуті від проходження практики за поважних причин може дозволити (як виключення) проходити практику в повному обсязі у наступному навчальному році. За інших обставин незадовільна оцінка з етнографічної практики розглядається як академічна заборгованість. У разі не виконання практики взагалі, студент може бути відрахований з ВУЗу.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 288 с. 2. Громов Г. Методика полевих этнографических исследований. М, 1966. 119 с. 3. Костючок П.Л., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні вказівки «Етнографічна навчальна практика» для підготовки бакалаврів зі спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2019. 93 с. 4. Кожолянко Г., Кожолянко О., Мойсей А. Етнологічні експедиції та студентська етнографічна практика. Чернівці-Вижниця, 2010. 322 с. 5. Паньків М. І. Організація польових досліджень з етнографії. Посібник. Івано-Франківськ, 2005. 123 с. <p>Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Уклад. Л. Орел, К. Міщенко. Київ, 1995. 230 с.</p>	

Викладач _____ **Боян-Гладка С.П.**